

Niðurstöður samráðs vegna tillögu að reglugerð um nánari ákvæði um framkvæmd laga um stafrænt pósthólf, sbr. mál nr.. S-251/2022 í samráðsgátt stjórnvalda á vefnum Ísland.is

Tvær umsagnir bárust við reglugerðardrögin í samráðsgáttinni. Hér fara viðbrögð við þeim ásamt útlistun á þeim breytingum sem gerðar hafa verið á drögunum á grundvelli framkominna umsagna og ábendinga.

I. Þroskahjálpar

Í umsögn Þroskahjálpar er bent á að „það kunni að vera þörf á að skoða sérstaklega aðstæður og þarfir einstaklinga, sem eru t.a.m. með væga þroskahömlun og hafa ekki mikinn félagslegan stuðning og eru ekki með rafræn skilríki vegna skorts á færni / tækjabúnaði / stuðningi.“ Spurt er sem dæmi hvernig fara skuli með mál þar sem „einstaklingur með slíka röskun sér ekki tilkynningu í stafrænu pósthólfi, sem varðar einhvers konar innheimtu kröfu eða sektar þar sem greiðsludráttur getur leitt til verulega aukinnar greiðsluskyldu eða mögulega haft önnur íþyngjandi réttaráhrif.“

Rétt eins og við á um bréfpóst þá geta komið upp áskoranir varðandi birtingar gagnvart tilteknum hópum í stafræna pósthólfinu. Þau úrræði sem nú eru í boði, varðandi aðgang að gögnum í hólfinu, munu ef að líkum lætur gagnast flestum ef ekki öllum sem geta átt í erfiðleikum með að nálgast stafræna miðla. Annars vegar er unnt að tilnefna umboðsmann og hins vegar er unnt að óska eftir að sendingar berist jafnframt með öðrum hætti en í gegnum pósthólfið, en með því síðarnefnda er einstaklingur í svipaðri stöðu m.t.t. tilkynninga og áður en pósthólfið kom til.

Nefna má að breytingar á birtingarmáta sem pósthólfið ber með sér munu gagnast þeim sem eiga erfitt með að nálgast upplýsingar sem berast í bréfpósti s.s. vegna sjónskerðingar, skertrar hreyfigetu eða tungumálaörðugleika. Þá er unnt að nálgast upplýsingar sem birtar eru í pósthólfinu hvaðan sem í heiminum og í margs konar tækjum, án mikils tilkostnaðar.

Fylgst verður með því af rekstraraðila, í samvinnu við aðila sem birta gögn í pósthólfinu, hvort ófyrirséð vandamál komi upp hjá einstaklingum sem standa höllum fæti gagnvart rafrænni miðlun upplýsinga. Reynt verður að bregðast við slíkum vandamálum án tafar.

II. Sjúkratryggingar

Í umsögn Sjúkratrygginga Íslands er í fyrsta lagi gerð athugasemd við 1. mgr. 2. gr. reglugerðardraganna, þar sem segir: „Í pósthólfinu skal einungis birta gögn sem verða til við meðferð máls hjá stjórnvöldum.“ Athugasemdin lýtur að því að stjórnvöld nýti stafræna pósthólfið í dag til að birta fleira en gögn sem tengjast stórnsýslumálum og lagt er til að orðalaginu verði breytt til samræmis.

Skylda til birtingar í pósthólfinu er samkvæmt lögum bundin við gögn sem verða til við meðferð mála. Ætlunin með ákvæðinu eins og það er orðað í reglugerðardrögunum er að koma í veg fyrir að fjöldapóstur og aðrar sendingar sem ekki varða sértæka hagsmuni viðtakanda séu birtar í hólfinu. Gert er ráð fyrir að slík gögn verði frekar birt eftir öðrum leiðum.

Ráðuneytinu er kunnugt um að almenn birting upplýsinga í pósthólfinu tíðkist í einhverjum mæli, s.s. til að vekja athygli viðskiptavina á breytingum í starfsemi stofnana. Fyrirhugað ákvæði mun girða fyrir slíkar sendingar. Ekki er þó ætlunin að taka fyrir birtingu upplýsinga sem varða sértæka hagsmuni viðtakanda án þess að teljast hluti máls sem er til meðferðar. Í tilefni af athugasemdinni og með það fyrir augum að heimild til birtingar í hólfinu verði að einhverju marki víðtækari en skylda til birtingar samkvæmt lögnum, telur ráðuneytið rétt að breyta uppröðun í 1. málsl. 1. mgr. 2. gr.:

- Drögin eru í dag sem hér segir: „Í pósthólfinu skal einungis birta gögn sem verða til við meðferð máls hjá stjórnvöldum, eða gögn á vegum einkaaðila, sem heimild hafa til birtingar í pósthólfinu, sem varða sértæka hagsmuni viðtakanda.“
- Gert er ráð fyrir að í stað þess komi: „Í pósthólfinu skal einungis birta gögn af hálfu stjórnvalda, eða einkaaðila sem heimild hafa til birtingar í pósthólfinu, sem verða til við meðferð máls eða sem varða sértæka hagsmuni viðtakanda.“

Í öðru lagi er gerð athugasemd við fyrirhugað bann við breytingar á gögnum. Gögn séu sótt úr kerfi stofnana í gegnum vefþjónustu og þar með séu eingöngu lýsigögn skjala varðveitt í pósthólfinu. Skoða þurfi hvernig umrædd vinnsla fellur að orðalagi þessa ákvæðis. Er átt við að með birtingu í pósthólfi sé verið að vísa í vistun í bakendakerfi stofnana? Ef svo er, þarf að skýra orðalagi ákvæðisins betur og gera greinarmun á milli pósthólfsins og þar sem gögnin eru raunverulega varðveitt.

Það eru gögn í bakenda sem teljast birt. Stafrænt Ísland mun huga að því að leiðbeiningar um notkun kerfisins séu skýr um þetta.

Í þriðja lagi er spurt hvort ákvæði um afturköllun feli í sér að birtingaraðilum sé heimilt að skipta út skjali í sínum bakendakerfum og hvort fullnægjandi sé að tilkynna móttakanda skjals um þá ráðstöfun, með því að skrá nýtt skjal með upplýsingum um að skjal hafi verið tekið út.

Ákvæðið felur í sér að birtingaraðilum sé heimilt að skipta út skjali í sínum birtingarkerfum að uppfylltum skilyrðum laga um fjarskipti sem vísað er til. Að mati ráðuneytisins myndi tilkynning með nýju skjali, um að eldra skjal hafi verið tekið úr birtingu, fullnægja áskilnaði um tilkynningu til móttakanda.

Í ljósi athugasemdarinnar mun Stafrænt Ísland taka til athugunar verklag sem pósthólfið býður birtingaraðilum upp á til að samræmi sé milli virkni pósthólfsins og orðalags ákvæðisins.

Í fjórða lagi er spurt, í tengslum við afhendingu gagna með öðrum hætti, í ljósi þess að ákvæðið gerir ráð fyrir að beiðnum um slíka afhendingu megi beina til rekstraraðila, hvort rekstraraðila sé ætlað að sjá um að afhenda gögn og rukka fyrir kostnaði.

Rekstraraðili tekur ekki að sér birtingu og afhendingu gagna á öðru formi en í pósthólfinu. Það sama á við um gjaldtöku, ákvörðun um hvort gjald er tekið liggur hjá hverjum birtingaraðila fyrir sig. Gert er ráð fyrir að rekstraraðili komi upplýsingum um óskir skv. ákvæðinu á framfæri við birtingaraðila. Skoðað verður að taka þetta sérstaklega fram í reglugerðinni eða í leiðbeiningum til birtingaraðila.

Í fimmta lagi er lagt til að við 1. mgr. 4. gr. verði bætt að gögn séu ekki send með bréfpósti nema óskað sé eftir því.

Lög um stafrænt pósthólf hafa ekki að geyma heimild til að takmarka notkun bréfpósts. Þegar einstaklingur hefur ekki óskað eftir birtingu með öðrum hætti er það undir hverjum birtingaraðila komið hvort gögn eru send með bréfpósti til viðbótar við birtingu í pósthólfinu, enda þótt ætla megi að í flestum tilfellum velji birtingaraðilar að láta birtingu í pósthólfinu nægja.

Í sjötta lagi er vísað til þess að í 5. og 6. gr. komi fram kröfur laga um persónuvernd (pvl.), sem endurspegli 8. og 27. gr. þeirra laga. Hætta sé á misræmi með því að reglurnar séu teknar upp í reglugerðina. Þá gangi orðalag 2. mgr. 6. gr. reglugerðardraganna lengra en ákvæði 27. gr. pvl., þar sem ekki kemur fram að ekki eigi að tilkynna öryggisbrest til Persónuverndar ef ólíklegt þykir að bresturinn leiði til áhættu fyrir réttindi og frelsi einstaklinga.

2. mgr. 6. gr. reglugerðarinnar nær til allra atvika og bilana sem varða stafrænt pósthólf og skyldu rekstraraðila til að láta birtingaraðila vita af þeim. Ákvæðið er þannig ekki bundið við öryggisbresti í skilningi persónuverndarlaga.

Athugasemdir gefur þó tilefni til að áréttu í niðurlagi 1. mgr. 6. gr. reglugerðarinnar að skylda til að tilkynna til Persónuverndar sé bundin við tilkynningarskyldu skv. 27. gr. persónuverndarlaga.

Í sjöunda og síðasta lagi segir að rétt væri að kanna hvort tilefni sé til að setja sameiginlega gjaldskrá fyrir ríkisstofnanir vegna birtingar eftir öðrum leiðum.

Heimildir til gjaldtöku eru bundnar við birtingaraðila skv. 5. gr. laganna. Tekið verður til skoðunar hvort leiðbeiningar verði gefnar út til birtingaraðila um útreikninga sem legið geta til grundvallar gjaldi skv. þeim kostnaðarpáttum sem lagaákvæðið tilgreinir (launakostnaður, sérstökum efniskostnaður sem þjónustunni tengist og annar umsýslukostnaður), en hafa verður í huga að það getur aldrei verið hærra en sem nemur raunkostnaði viðkomandi birtingaraðila. Sömuleiðis verður hugað að því með hvaða hætti er unnt að taka tillit til fötlunar við gerð gjaldskráa.

III. Annað

Aðrar breytingar sem gerðar hafa verið á reglugerðardrögunum eru þær að áréttingu hefur verið bætt við um að val um annars konar birtingarmáta, til viðbótar við birtingu í hólfinu, hafi ekki áhrif á réttaráhrif birtingar í pósthólfi skv. 7. gr. laganna.

Gert er ráð fyrir að gengið verði frá drögunum og reglugerðin birt á næstu vikum.